

ELANIKKONNA TEADLIKKUS JA SUHTUMINE EUROOPA LIIDU KÜSIMUSTES

Elanikkonna küsitlusuuring

Tellijä: Riigikantselei

Jaauar 2017

SISUKORD

SISUKORD	2
KÜSITLUSE TAUST	3
Valim	3
Küsitlustöö	4
Andmetöötlus	4
Teostajad	6
Vastajaskonna struktuur	7
UURINGU PÕHITULEMUSED	8
1. Toetus Euroopa Liitu kuulumisele	8
2. Toetus euro kasutusele Eestis	12
3. Teadlikkus Eesti eesmärkidest ja huvidest Euroopa Liidus	16
4. Hinnangud Eesti tegevusele Euroopa Liidus	18
5. Euroopa Liidu eelarvest toetamist vajavad valdkonnad	20
6. Eesti jaoks prioriteetsed tegevussuunad Euroopa Liidus	21
7. Teadlikkus Eesti eesistumisest Euroopa Liidus	25
KOKKUVÕTE	27

Lisa 1. Eestikeelne küsitlusankeet

KÜSITLUSE TAUST

Alates Eesti ühinemisest Euroopa Liiduga 2004. aastal on Riigikantselei eestvedamisel regulaarselt viidud läbi elanikkonnaküsitlusi, selgitamaks elanike seisukohti erinevatel Euroopa Liiduga seotud teemadel. Viimastel aastatel läbi viidud küsitluste teemad on hõlmanud elanikkonna toetust Eesti kuulumisele Euroopa Liitu ja euro kasutamisele Eestis, kursisolekut valitsuse EL-suunalise poliitikaga ning arvamusi selle prioriteetide osas. Käesolevas aruandes esitatakse kokkuvõtte **2017. aasta jaanuarikuus (09.-16.01.2017)** läbi viidud **elanikkonnaküsitluse** tulemustest ning ajalised võrdlused aastatel 2012 – 2015 läbi viidud sarnaste küsitluste tulemustega. Valitud teemade puhul on aruandes esitatud ajalised võrdlused ka varasemate uuringutega.¹ Ajaliste võrdluste aluseks olevad uuringuaruanded on leitavad aadressilt: <https://riigikantselei.ee/et/uuringud>.

Küsitlusuuringu aruanne koosneb uuringu taustast, põhitulemustest ja kokkuvõttest nii teksti kui joonistena. Lisas on toodud eestikeelne küsitlusankeet. Aruanne esitatakse **Riigikantseleile**.

Valim

Küsitlusuuringu üldkogumi moodustasid **vähemalt 15-aastased Eesti elanikud**. Eesti Statistikaameti andmetel oli üldkogumi suurus 1. jaanuari 2016 seisuga 1 104 499 inimest. Planeeritud valimi suurus oli 500 vastajat ning **tegelikult valimi suuruseks kujunes 502 vastajat**. Tulemuste laiendamisel üldkogumile (vähemalt 15-aastased elanikud) tekkida võiva maksimaalse valimivea suurus jääb sellise valimi suuruse puhul 95%-lisel usaldusnivool 4,4% piiresse (väiksemate gruppide, nt naised-mehed vaatlemisel võib viga olla suurem).

Andmekogumine viidi läbi telefoniküsitlusena. Telefoninumbrite andmebaasi koostamisel kasutati numbrite automaatset genereerimist (tüvenumbrite alusel), mis tagab valimi moodustamise aluseks olevate numbrite juhuslikkuse. Vastaja valikul rakendati kvote, mis seati vastaja elukoha (Tallinn, maakonnad, asulatüübid), soo, vanuserühma ning rahvuse järgi. Valimi mudeli koostamisel lähtuti Eesti Statistikaameti andmetest.

Telefoninumbrite juhuslik genereerimine ning kvootvaliku rakendamine tagab valimi vastavuse üldkogumile ühelt poolt erinevate piirkondade, asulatüüpide, teisalt peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste (sugu, vanus, rahvus) osas. Selleks, et tasandada erinevusi mudeli ja vastanute sotsiaal-demograafilise profiili osas, teostati ka andmete kaalumise.

¹ Varasemates uuringutes on sihtrühma vanuselised piirid olnud 15-74, kuid seekordses uuringus ülemist vanusepiiri ei seatud (valimisse kaasati ka 75-aastased ja eakamad inimesed).

Küsitlustöö

Küsitlus toimus telefoni teel ning viidi läbi Turu-uuringute AS-i küsitluskeskuses. Küsitlusankeedi koostas Riigikantselei. Turu-uuringute AS esitas ankeedi kohta oma ettepanekud ning andis ankeedile enne küsitlustöö algust kooskõlastuse. Eestikeelne küsitlusankeet on esitatud aruande [lisan 1](#). Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles sõltuvalt vastaja suhtluskeelest.

Küsitlustöö läbiviimises osales 6 küsitajat. Ülevaade küsitlustööst on esitatud [tabelis 1](#).

Tabel 1. Ülevaade küsitlustööst

Kirjeldus	Arv
Number ei vasta, pidevalt kinnine toon, fax või automaatvastaja	495
Keelduti vastamast	316
On juba vastanud	2
Telefoninumber pole kasutusel	110
Ei kuulu sihtgruppi	366
Muu mittetoimumise põhjus	40
Läbiviidud intervjuusid kokku:	502
Kokku kasutatud numbreid	1831

Jättes kõrvale numbrid, millel ei saadud kontakti või millele vastanud inimene ei kuulunud küsitluse sihtgruppi, oli vastamisaktiivsus 59% (arvutatuna keeldumiste ja läbiviidud intervjuude arvult). Peamiselt põhjendati uuringus osalemisest keeldumist ajapuudusega.

Andmetöötlus

Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti *SPSS for Windows 22.0*. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute soolist, vanuselist ning rahvuselist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalumata ja kaalutud valimite profiilid ning üldkogumi struktuur (kaalumise aluseks võetud mudel) on esitatud [tabelis 2](#).

Kaalumise käigus korrigeeriti mõnevõrra valimi vanuselist ja rahvuselist jagunemist. Täpsem kaalutud valimi profiil on esitatud [joonisel 1](#).

Haridustasemed on liigitatud kolme tasemesse järgnevalt:

I tase – algharidus, põhiharidus, kutseharidus alg- või põhihariduse baasil;

II tase – keskharidus, kesk-eriharidus põhihariduse baasil, kutseharidus keskhariduse baasil;

III tase – kõrgharidus, kesk-eriharidus keskhariduse baasil.

Maakonnad on regioonidesse liigitatud lähtuvalt NUTS III klassifikatsioonist:

Põhja-Eesti - Harju maakond;

Lääne-Eesti - Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond;

Kesk-Eesti - Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond;

Kirde-Eesti - Ida-Viru maakond;

Lõuna-Eesti - Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond.

Tabel 2. Valimi ja üldkogumi profiilid (%)

	Kaalumata valim (%)	Kaalatud valim (%)	Üldkogum - Statistikaameti andmed seisuga 01.01.2016 (%)
SUGU			
Mees	45,0	46,0	46,0
Naine	55,0	54,0	54,0
VANUSERÜHM			
15-24 a.	8,8	12,2	12,2
25-34 a.	15,3	17,5	17,5
35-49 a.	23,7	24,2	24,2
50-64 a.	27,3	23,5	23,5
65-74 a.	15,3	11,6	11,6
75 a. ja eakam	9,6	11,1	11,1
RAHVUS			
Eesti	68,9	67,8	67,8
Muu	31,1	32,2	32,2
REGIOON			
Tallinn	29,7	32,3	32,3
Ida-Virumaa	10,2	11,4	11,4
Muud regioonid	60,2	56,3	56,3
ASULATÜÜP			
Linnaline asula	70,5	68,7	68,7
Maaline asula	29,5	31,3	31,3

Järgnevas tabelis 3 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 3. Valimivea piirid

Valimi suurus	50%	48% või 52%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,74%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,32%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,65%	12,40%	12,07%	11,60%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,74%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,77%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,95%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,95%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,88%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,93%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,02%	3,79%	3,51%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%

Aruande tekstis on esile toodud rühmadevahelised erinevused, mis on usaldusnivool 95% statistiliselt olulised. Juhul, kui andmed ei võimaldanud kinnitada erinevuste statistilist olulisust, pole võrdlusi tekstis esitatud.

Aruande joonistel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

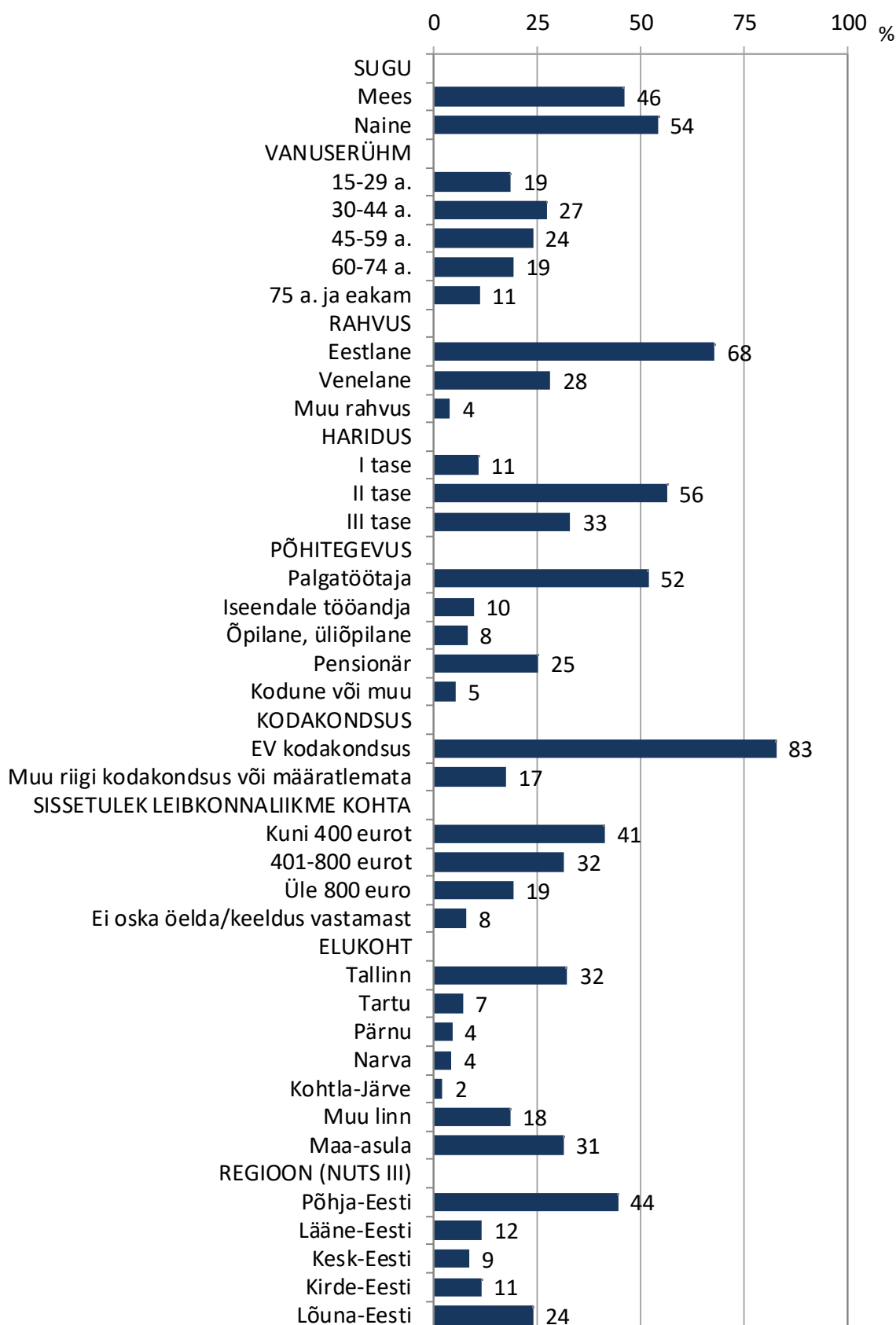
▪ Projekti juhtimine, analüüs:	Vaike Vainu
▪ Programmeerimine, andmetöötlus:	Reijo Pohl
▪ Valim/küsitlustöö juhtimine:	Kristel Merusk
▪ Aruande toimetamine:	Hella Kaldaru

Uuringu koordinaator Riigikantseleist:

Päivi Marjaana Tampere

Vastajaskonna struktuur

Joonis 1. Vastajaskonna struktuur, kaalutud andmed (% , n=502)

UURINGU PÕHITULEMUSED

1. Toetus Euroopa Liitu kuulumisele

Viimase kümne aasta madalaimal tasemel oli elanike toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu eurole üleminekule järgnevatel aastatel (2011-2012), mil Eesti kuulumist EL-i toetas 73-74% elanikkonnast. Seejärel toetust tõusis, saavutades tipptaseme 2014. aastal, mil Eesti kuulumist EL-i toetas 84% elanikest. Tõenäoliselt peamiselt rändekriisiga seotud probleemide mõjul langes toetus EL-i kuulumisele 2015. aastal taas, kahanedes 78 protsendini. 2017. aasta alguses on toetus jäänud püsima samal tasemel, mis 2015. aasta lõpus: **Eesti kuulumist Euroopa Liitub toetab 77%±4% elanikest** (Joonis 3).

Kuigi Eesti kuulumist EL-i pooldavate inimeste osatähtsus üldiselt püsib samal tasemel kui 2015. aastal, on veidi suurenenud EL-i kuulumist kindlalt toetavate inimeste osakaal: 2015. aastal oli neid 43%, tänavu aga 48%. Siiski ei küüni antud näitaja ka tänavu rändekriisile eelnenud perioodi tasemele, mil Eesti kuulumist EL-i pooldas kindlalt 54% elanikest.

Võrreldes 2015. aastaga on negatiivne suhtumine Eesti kuulumisse Euroopa Liitu mõnevõrra vähenenud: Eesti EL-i kuulumise vastu olevate elanike osatähtsus on langenud 19 protsendilt 14 protsendini, st rändekriisi-eelsele tasemele. Samas on suurenenud nende inimeste osakaal, kes EL-i kuulumise suhtes kindlat seisukohta võtta ei oska – 2015. aastal oli neid 4%, tänavu 8% (Joonis 2).

Mõningane kriitilisuse vähenemine EL-i suhtes võib olla tingitud ka 2016. aastal aset leidnud ootamatutest pööretest rahvusvahelises poliitikas – juunis andis Suurbritannias läbi viidud EL-referendum ootamatu tulemuse, mis mõjutas negatiivselt ka riigi majandust. Peatselt järgnes Donald Trumpi (samavõrd ootamatu) valimisvõit USA-s, mis on päevakorda toonud võimalikud julgeolekuohud Eestile (USA osaluse võimalik vähendamine NATO-s). Kujunenud olukorras (kus Eesti jaoks on oluline liitlasriikidega suhete säilitamine ja nende tugevdamine) võivad senised EL-ist lahkumise pooldajad hakata liidust lahkumise otstarbekuses kahtlema.

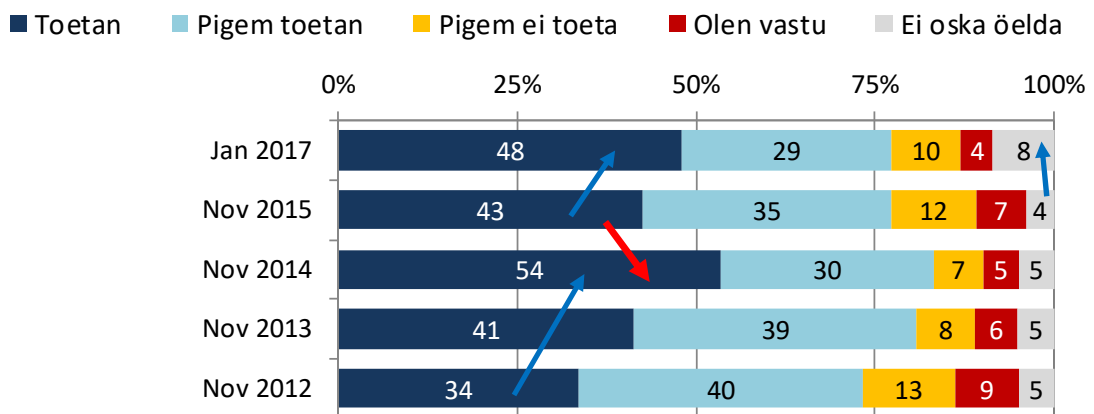
Eesti kuulumist Euroopa Liitu toetavad keskmisest sagedamini 75-aastased ja eakamad (87% poolt), eesti rahvusest (84%) või III taseme haridusega (84%) inimesed, suuremate linnade (üle 35 000 elanikku, v.a Tallinn) elanikud (84%) ning enam kui 400-eurose netosissetulekuga (pereliikme kohta) inimesed (85%). Elanikkonnarühmades, kus toetus euroliitu kuulumisele on keskmisest madalam, on keskmisest sagedasem ka selge seisukoha puudumine euroliitu kuulumise suhtes. Keskmisest väiksem on seetõttu toetus Euroopa Liitu kuulumisele mitte-eestlaste (pooldab 64%), ilma Eesti kodakondsuseta (62%) ning kuni 400-eurose sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) (69%) inimeste seas.

Võrreldes 2015. aastaga on kriitilisus euroliitu kuulumise suhtes kahanenud eelkõige meeste (mittetoetajaid 24%→16%), 60-74-aastaste (29%→15%), mitte-eestlaste (27%→18%), EV kodakondsuseta inimeste (30%→19%) ning linnaliste asulate elanike seas. Üldjoontes on

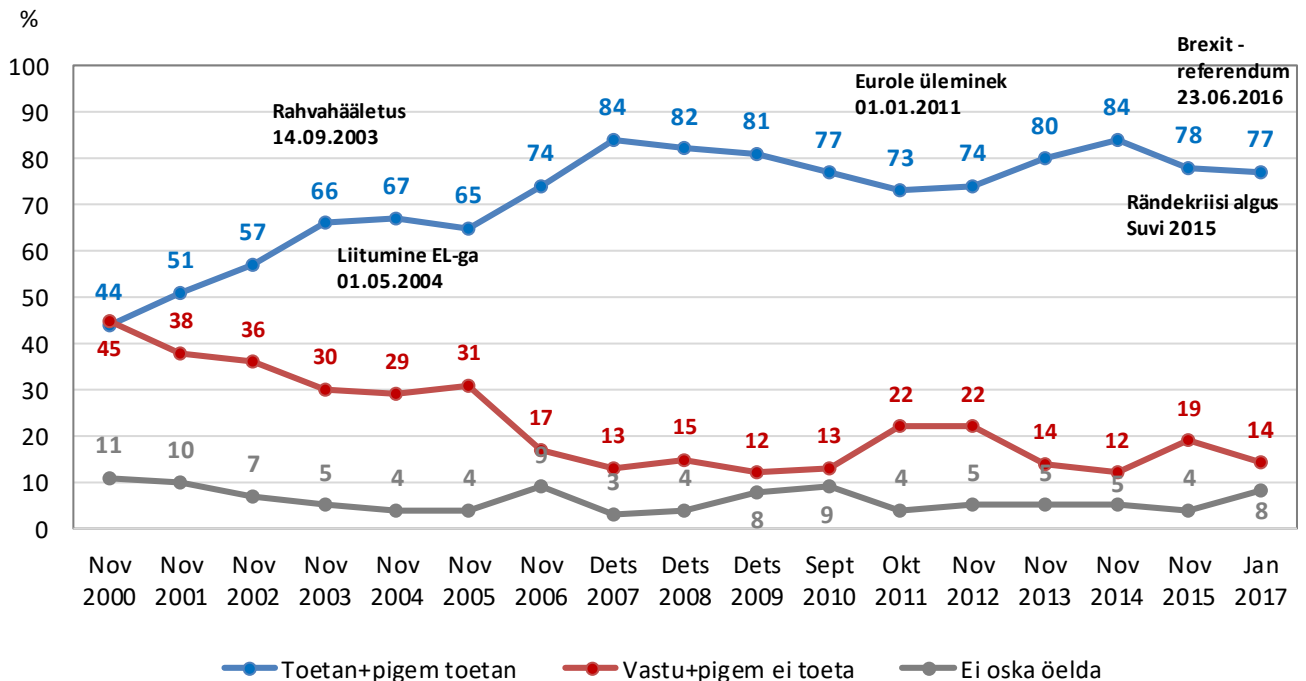
euroliidu kuulumist toetavate inimeste osatähtsus jäänud kõigis alamrühmades samale tasemele, mis aastal 2015, ainsaks erandiks vanuserühm 60-74, kus toetus Eesti kuulumisele euroliidu on mõnevõrra kasvanud (66%→75%).

Pikemad ajalised võrdlused (2012-2016) näitavad, et toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu on võrreldes eurole ülemineku perioodiga kasvanud vanuserühmades 30-44 ja 60-74, Eesti rahvusest või kodakondsusega inimeste, I taseme haridusega inimeste ning suuremate linnade (v.a Tallinna) elanike seas. Langenud on toetus euroliidu kuulumisele ilma EV kodakondsuseta inimeste seas (Joonised 4 ja 5).

Joonis 2. Toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu. Ajaline võrdlus 2012-2017 (% , n=kõik vastajad)

Joonis 3. Toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu (enne 2004. aastat: Eesti ühinemisele Euroopa Liiduga). Ajaline võrdlus 2000-2017* (% , n=kõik vastajad**)

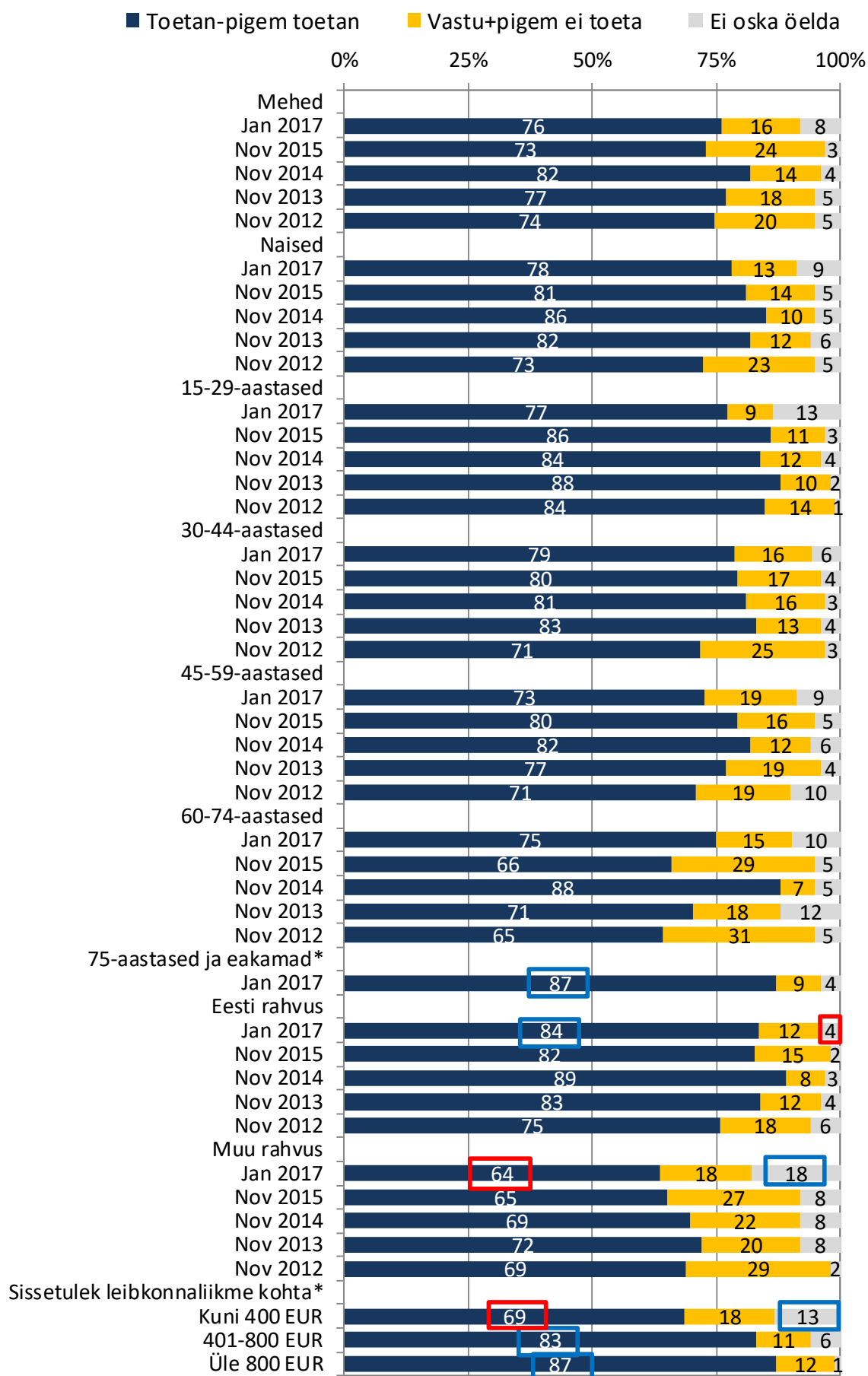

* Allikad: EMOR, Faktum&Ariko, Turu-uuringute AS.

** Erinevates uuringulainetes on uuringu valim olnud piiritletud erinevalt: kuni 2008. aastani vastasid antud küsimusele ainult 18-74-aastased EV kodanikud, alates 2009. aastast kõik 15-74-aastased vastajad ning 2017. aastal kõik vähemalt 15-aastased vastajad.

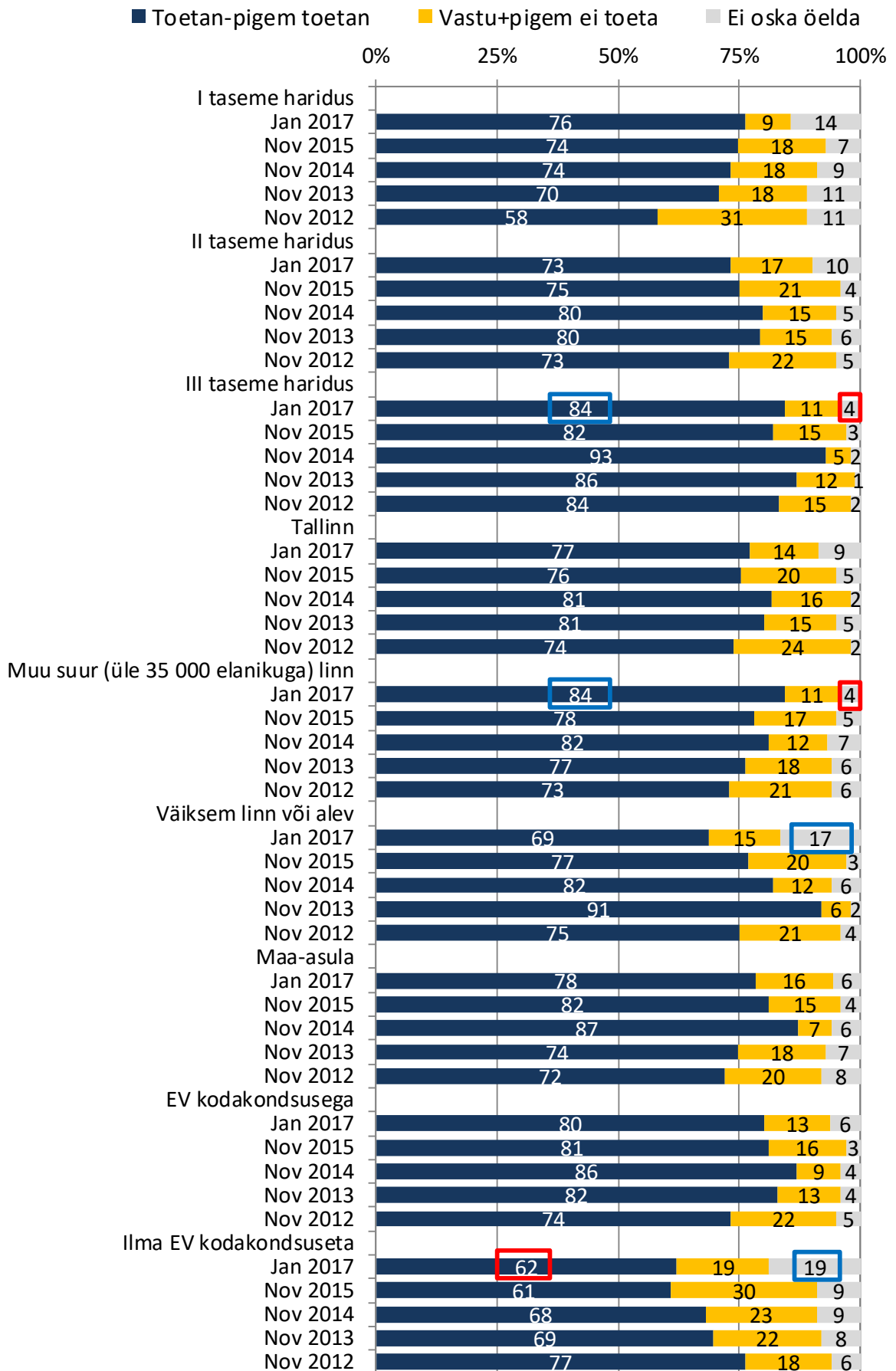
Joonis 4. Toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu. Alamrühmade võrdlus 2012-2017

(%, n=kõik vastajad)

Joonis 5. Toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu. Alamrühmade võrdlus 2012-2017

(%, n=kõik vastajad)

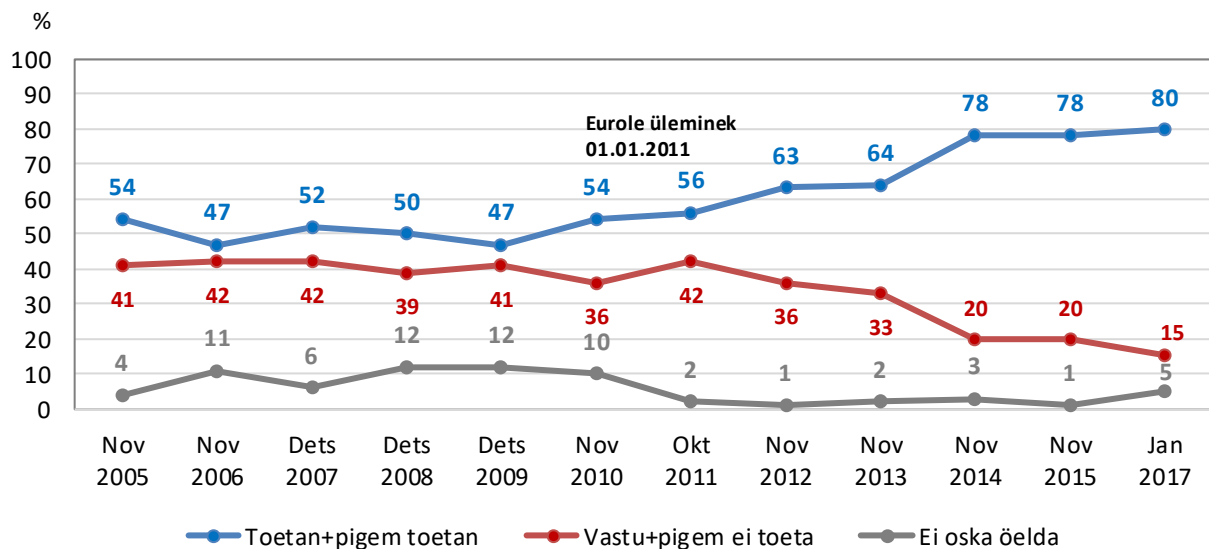

2. Toetus euro kasutusele Eestis

Alates eurole üleminekust 2011. aastal on toetus euro kasutamisele järk-järgult kasvanud. Tänavu on toetus euro kasutamisele Eestis praktiliselt sama kõrge kui toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu – **euro kasutamist pooldab 80%±4% elanikest**. Toetus euro kasutamisele on püsinud kõrgena ka kahes eelnevas uuringus (2014. ja 2015. aastal 78%). Võrreldes eelmise küsitlusega on veidi kasvanud euro kasutamist kindlalt pooldavate inimeste osatähtsus (52%→58%) (Joonised 6 ja 7).

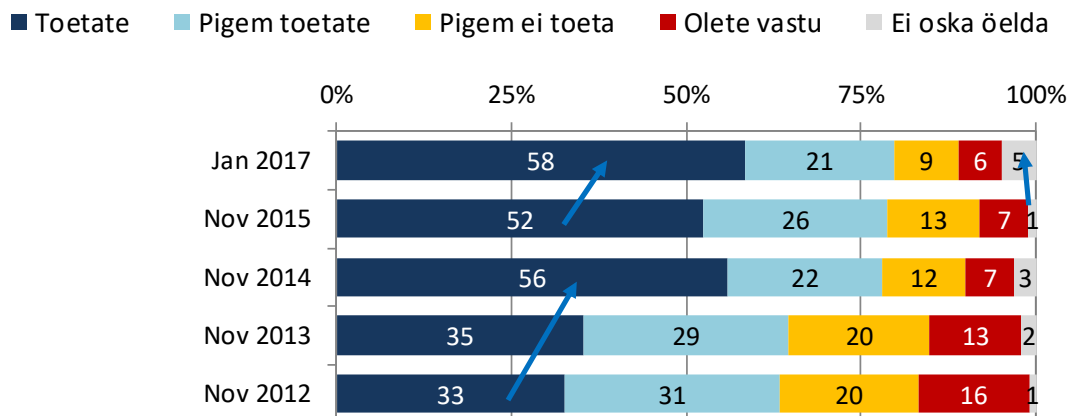
Euro kasutamisele on vastu 15% elanikest, mis on vaatlusaluse perioodi (2005-2017) madalaim tulemus. Kindlat seisukohta euro kasutamise osas ei oma 5% elanikest.

Joonis 6. Toetus euro kasutamisele Eestis. Ajaline võrdlus 2005-2017 (% , n=kõik vastajad)

* Allikad: EMOR, Faktum&Ariko, Turu-uuringute AS.

Joonis 7. Toetus euro kasutamisele Eestis. Ajaline võrdlus 2012-2017 (% , n=kõik vastajad)

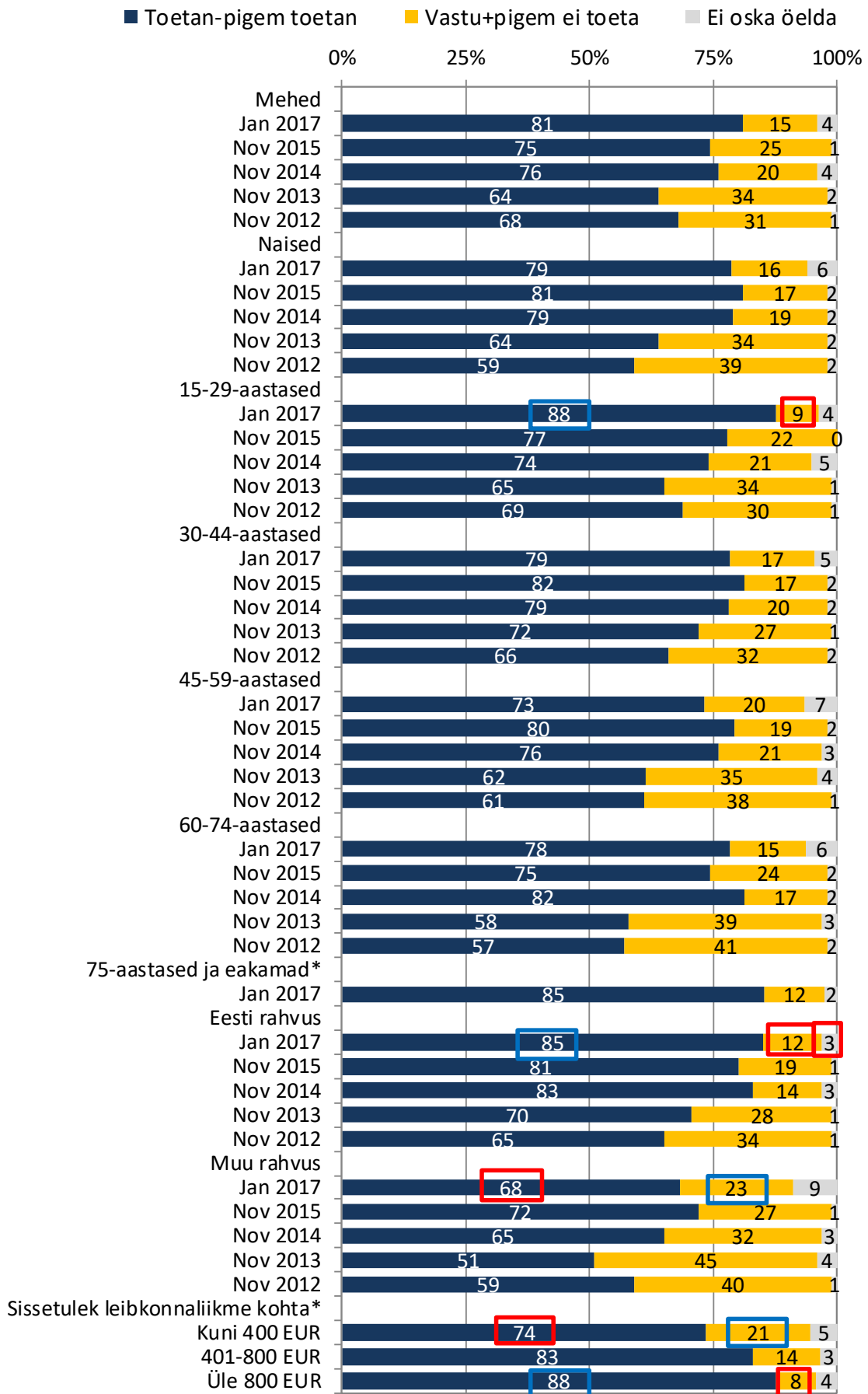

Ootuspäraselt on euro kasutamise suhtes positiivsemalt meelestatud inimesed, kes pooldavad Eesti kuulumist Euroopa Liitu – EL-i kuulumist toetavatest inimestest pooldas euro kasutamist 93%, EL-i kuulumisele vastu seisvatest inimestest aga 33%.

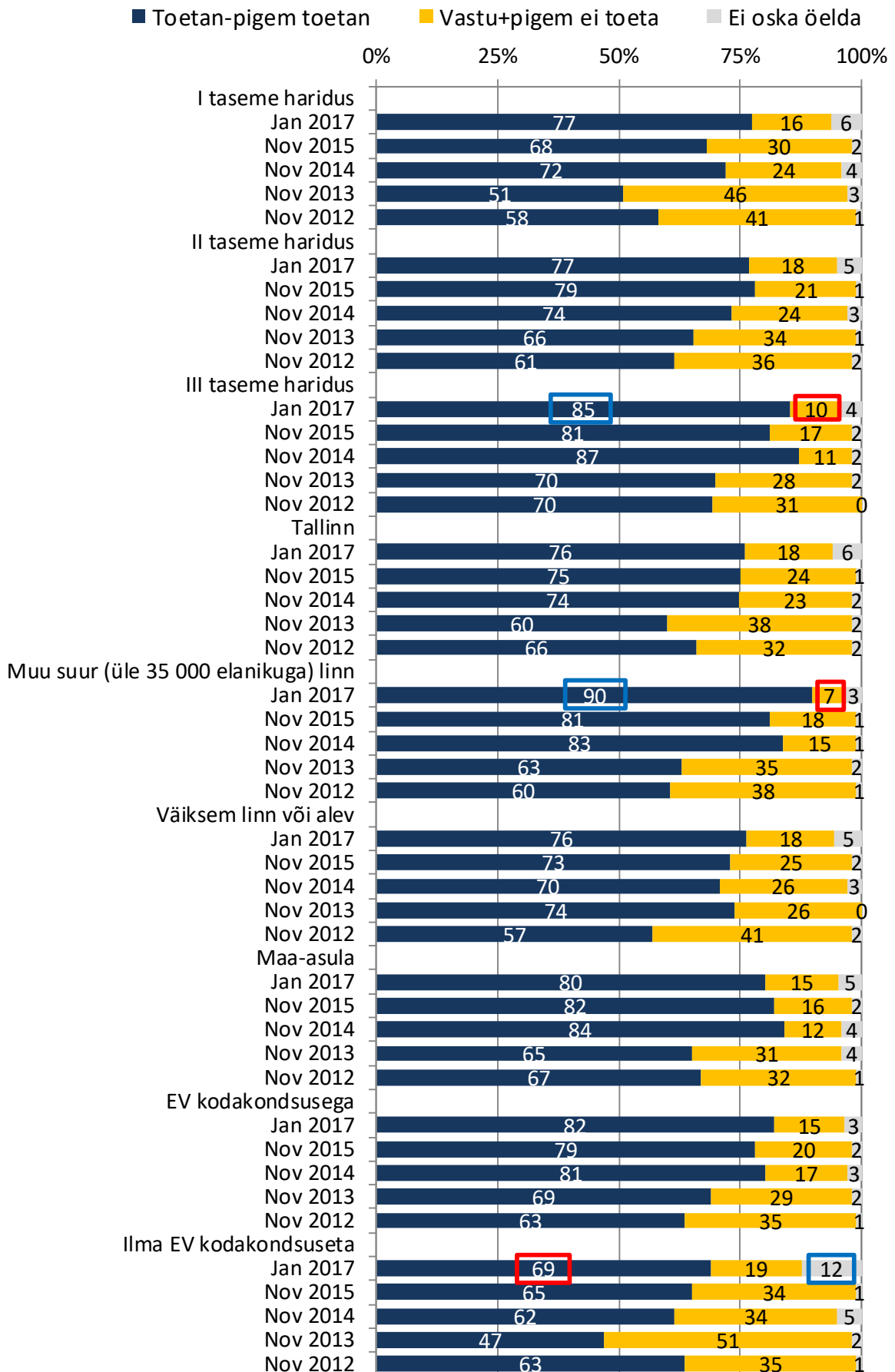
Toetus euro kasutamisele on keskmisest kõrgem vanuserühmas 15-29 (88% pooldab), eesti rahvusest (85%), III taseme haridusega (85%) või üle 800-eurose netosissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) (88%) inimeste seas ning suuremates linnades (v.a Tallinnas) (90%). Keskmisest harvemini pooldavad euro kasutamist mitte-eestlased (68%), ilma Eesti kodakondsuseta (69%) või kuni 400-eurose sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) inimesed (74%).

Võrreldes viie aasta taguse perioodiga on toetus euro kasutuselevõtule kasvanud pea kõigis vaatlusalustes rühmades. Võrreldes eesti rahvusest ja/või kodakondsusega inimestega on hoiakute muutus olnud mõnevõrra tagasihoidlikum muudest rahvustest ja/või muu riigi kodakondsusega või määratlemata kodakondsusega inimeste seas (Joonised 8 ja 9).

Joonis 8. Toetus euro kasutamisele Eestis. Alamrühmade võrdlus 2012-2017 (%),
n=kõik vastajad)

Joonis 9. Toetus euro kasutamisele Eestis. Alamrühmade võrdlus 2012-2017 (%), n=kõik vastajad)

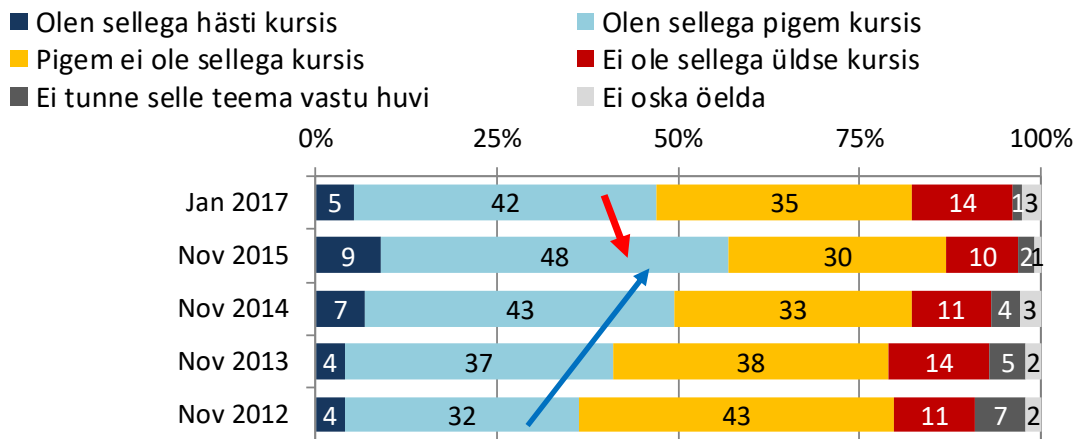
3. Teadlikkus Eesti eesmärkidest ja huvidest Euroopa Liidus

Uuringus kaardistati ka seda, kuivõrd hästi on inimesed enda hinnangul kursis Eesti eesmärkide ning huvidega Euroopa Liidus.

Elanikest 5% hindab oma informeeritust Eesti eesmärkidest ja huvidest EL-is heaks, 42% on selle teemaga pigem kursis, 35% pigem ei ole kursis ning 14% pole üldse kursis. Küsitletutest 1% ütles, et ei tunne selle teema vastu huvi ning 3 protsendil puudus selge seisukoht.

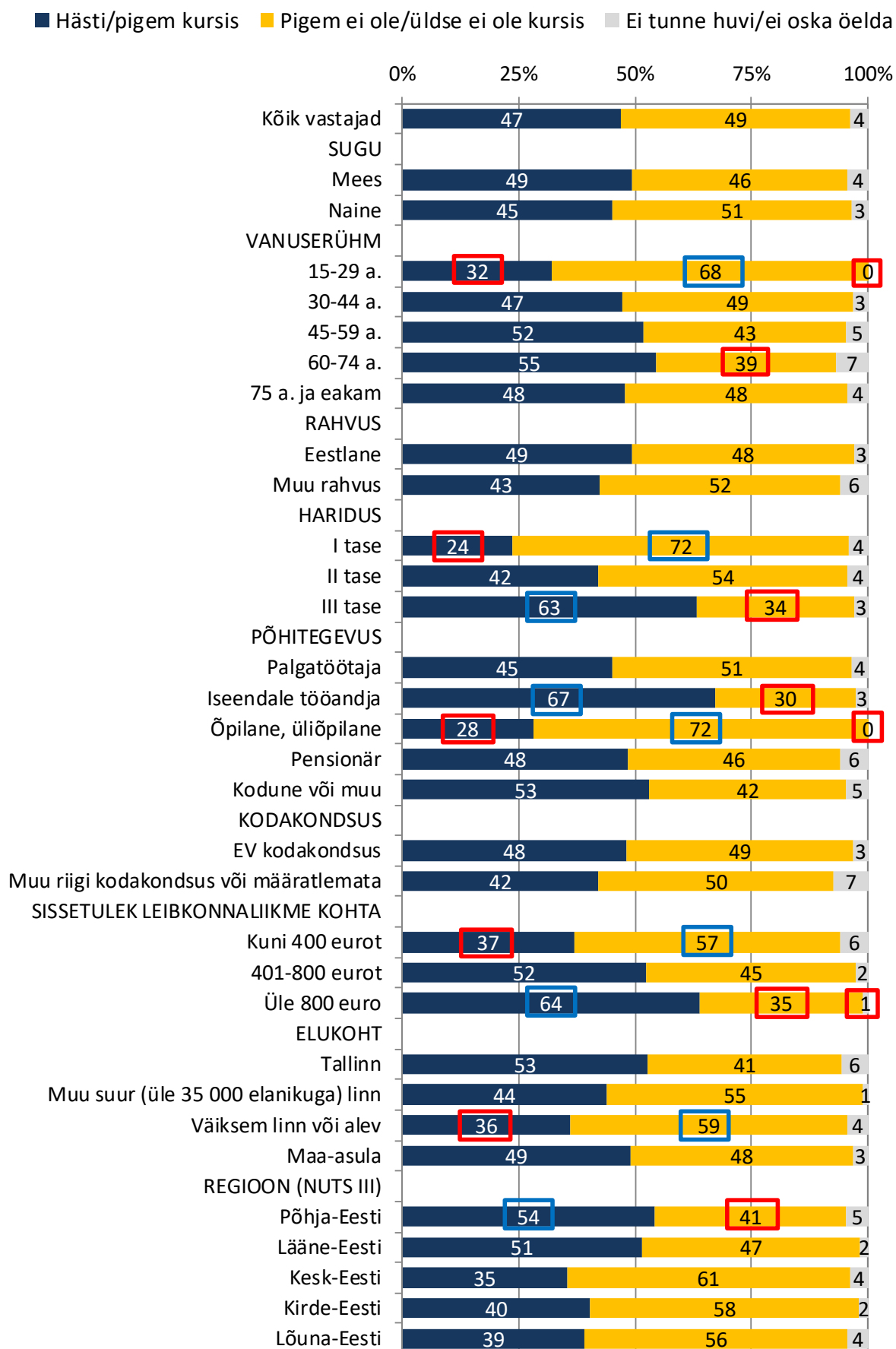
Viieaastase perioodi jooksul hindasid elanikud oma teadlikkust antud teemal kõrgeimalt 2015. aastal, mil Eesti eesmärkidest ning huvidest EL-is pidas end informeerituks (olen hästi kursis või olen pigem kursis) 57% elanikest (tänavu 47%) (Joonis 10).

Joonis 10. Kursisolek Eesti eesmärkide ja huvidega Euroopa Liidus (% , n=kõik vastajad)

Keskmisest sagedamini hindasid end teemaga kursis olevaks III taseme haridusega inimesed (63% on hästi/pigem kursis), ettevõtjad, vabakutselised või FIE-d (67%), üle 800-eurose sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) inimesed (64%) ning Põhja-Eesti elanikud (54%). Keskmisest sagedamini andsid oma teadlikkusele negatiivse hinnangu 15-29-aastased (68% pole enda hinnangul üldse/pigem kursis), I taseme haridusega inimesed (vastavalt 72%), õpilased ja üliõpilased (72%), kuni 400-eurose sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) inimesed (57%) ning väiksemate linnade ja alevite elanikud (59%) (Joonis 11).

Erinevalt eelmisest küsitlusest märkimisväärset seost EL-i suhtes häälestatuse ning teadlikkusele antud hinnangute vahel seekord ei ilmnunud: inimestest, kes Eesti kuulumist EL-i toetasid, pidas end Eesti eesmärkidest ja huvidest EL-is teadlikuks 52%, EL-i kuulumist mittetoetavatest inimestest vastavalt 42%.

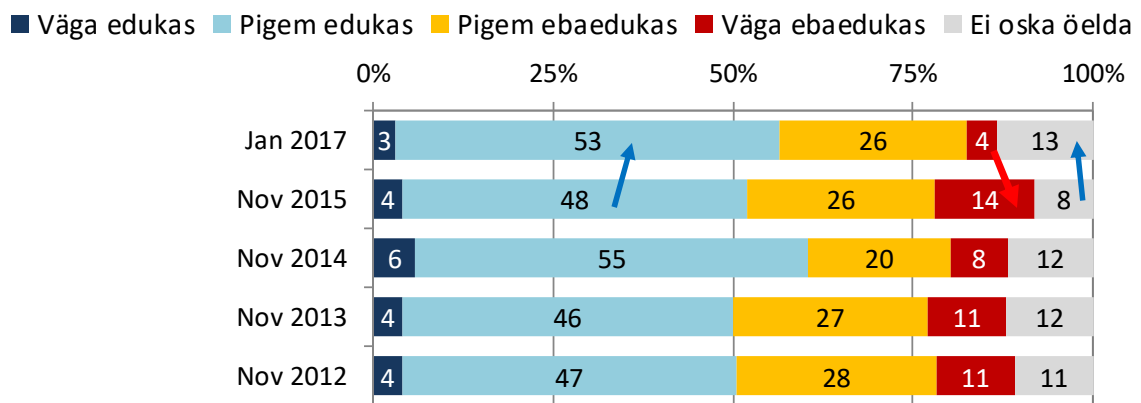
Joonis 11. Kursisolek Eesti eesmärkide ja huvidega Euroopa Liidus (% , n=kõik vastajad)

4. Hinnangud Eesti tegevusele Euroopa Liidus

Järgnevalt paluti vastajail anda hinnang, kuivõrd edukas on Eesti tegevus Euroopa Liidus.

Viimase viie aasta võrdluses olid hinnangud Eesti tegevusele EL-is kõige positiivsemad 2014. aastal, mil Eesti tegevust pidas edukaks 61%, ebaedukaks aga 28% elanikest. 2015. aastal, mil EL seisis silmitsi laiaulatusliku rändekriisiga, hinnangud langesid: Eesti tegevust pidas edukaks 52%, ebaedukaks aga 40% inimestest. Tänavu on hinnangud veidi paranenud, kuid pole siiski taastunud rändekriisi-eelsel tasemel: **Eesti tegevust Euroopa Liidus peab edukaks 56% ning ebaedukaks 30% elanikest** (Joonis 12).

Joonis 12. Hinnangud Eesti tegevusele Euroopa Liidus (% , n=kõik vastajad)

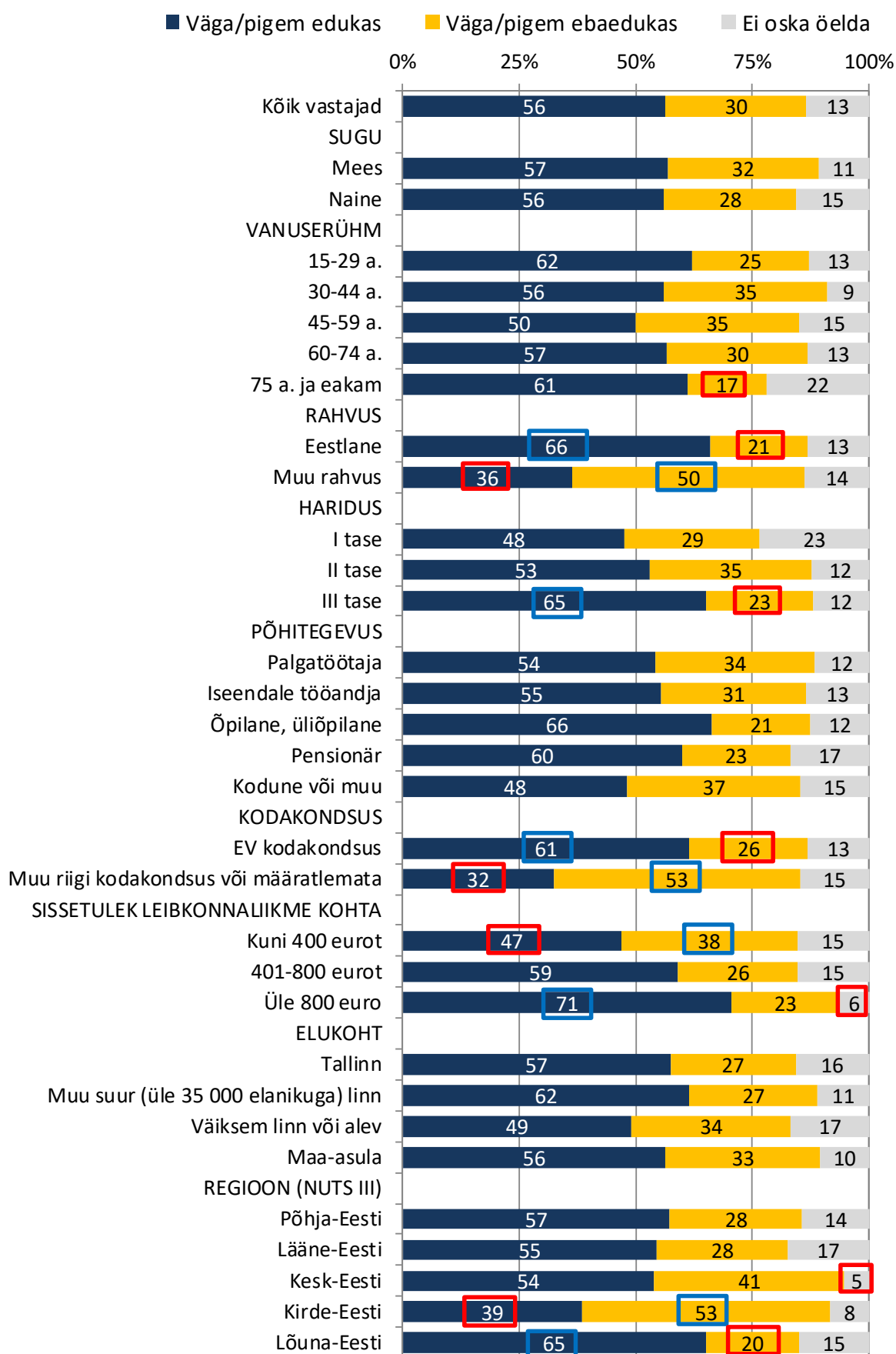

Sarnaselt eelmisele küsitlusele ilmnes ka seekord, et hinnangud Eesti tegevusele EL-is on erinevad lähtuvalt vastaja rahvusest, kodakondsusest ja sissetulekust. Eesti tegevust EL-is hindavad keskmisest sagedamini edukaks eesti rahvusest (66% peab edukaks) või Eesti kodakondsusega (61% peab edukaks) elanikud, III taseme haridusega (65%) või üle 800-eurose sissetulekuga (netosissetulek leibkonnaliikme kohta) inimesed (71%). Regiooniti olid hinnangud keskmisest positiivsemad Lõuna-Eestis (65% elanikest peab Eesti tegevust EL-is edukaks).

Keskmisest negatiivsemate hinnangutega Eesti tegevusele EL-is paistsid silma muudest rahvustest elanikud (50% peab Eesti tegevust väga/pigem ebaedukaks), ilma Eesti kodakondsuseta inimesed (vastavalt 53%), kuni 400-eurose netosissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) inimesed (38%) ning Kirde-Eesti elanikud (53%) (Joonis 13).

Ootuspäraselt on arvamused Eesti tegevuse edukuse suhtes EL-is seotud ka üldise häälestusega EL-i suhtes: inimestest, kes toetavad Eesti kuulumist Euroopa Liitu, andis 68% Eesti tegevusele EL-is positiivse hinnangu ning vaid 20% negatiivse hinnangu. Samas inimestest, kes Eesti kuulumist EL-i ei pooldanud, pidas Eesti tegevust EL-is edukaks vaid 13%, ebaedukaks aga 73%.

Kriitilisus Eesti tegevuse edukuse suhtes on osaliselt tingitud madalast teadlikkusest – inimestest, kes ütlesid end olevat kursis Eesti eesmärkide ja huvidega EL-is, andis 70% Eesti tegevusele EL-is positiivse hinnangu ning 24% negatiivse hinnangu. Samas inimestest, kes hindasid oma teadlikkust antud teemal madalaks või olematuks, andis Eesti tegevusele positiivse hinnangu 47%, negatiivse aga 36%.

Joonis 13. Hinnangud Eesti tegevusele Euroopa Liidus. Alamrühmade võrdlus (%), n=kõik vastajad)

5. Euroopa Liidu eelarvest toetamist vajavad valdkonnad

Selgitamaks, millised on Eesti elanike eelistused eurotoetuste suunamise osas, paluti vastajail etteantud seitsmest valdkonnast valida kaks, mida EL peaks oma eelarvest toetama. Vastajail oli võimalus etteantud nimekirja ka omalt poolt täiendada.

Kõige sagedamini peeti vajalikuks toetuste suunamist **põllumajanduse ja regionaalarengu** valdkonda – kahe olulisema valdkonna seas nimetas seda 45% elanikest, sealjuures 25% kõige olulisema valdkonnana. Suhteliselt sageli nimetati toetamist vajavate valdkondadena ka **julgeolekut ja turvalisust** (kokku 33%, kõige olulisem 18%), **haridust ja teadust** (kokku 32%, kõige olulisem 20%) ning **ettevõtlust ja tööhõivet** (kokku 30%, kõige olulisem 13%). Mõnevõrra harvemini peeti prioriteetseks toetuste suunamist rändekriisi lahendamisse (kokku 22%, kõige olulisem 12%), veelgi harvemini keskkonnahoidu (kokku 14%, kõige olulisem 4%) või teedesse ning energia- ja sideühendustesse (kokku 13%, kõige olulisem 5%). Muud valdkondi nimetas 6% vastajatest. Muude valdkondadena toodi kõige sagedamini esile tervishoidu ja sotsiaalvaldkonda.

Võrreldes 2015. aastaga on arvamused sellest, kuhu EL-i toetusi esmajärjekorras suunata tuleks, veidi muutunud. Kuigi ka toona toodi kõige sagedamini toetamist vajava valdkonnana välja põllumajandust ja regionaalarengut, on selle valdkonna olulisus elanike silmis mõnevõrra kahanenud (2015. aastal nimetas kahe olulisema valdkonna seas 51%, tänavu 45%). Samuti nimetati toetamist vajava valdkonnana tänavu harvemini haridust ja teadust (43%→32%) ja rändekriisi lahendamist (28%→22%). Samas peetakse võrreldes 2015. aastaga tänavu sagedamini oluliseks ettevõtluse ja tööhõive (20%→30%) ning keskkonnahoiu toetamist (10%→14%) (Joonis 14).

15-29-aastased pidasid valdkonnaks, kuhu toetusi suunata tuleks, konkurentsivõime kõige sagedamini haridust ja teadust (kahe olulisema seas nimetas 53%), 30-44-aastased põllumajandust ja regionaalarengut (41%) ning ettevõtlust ja tööhõivet (35%), 45-aastased ja eakamad aga selgelt kõige sagedamini põllumajandust ja regionaalarengut (45-59-aastastest 48%, eakamatest 61%).

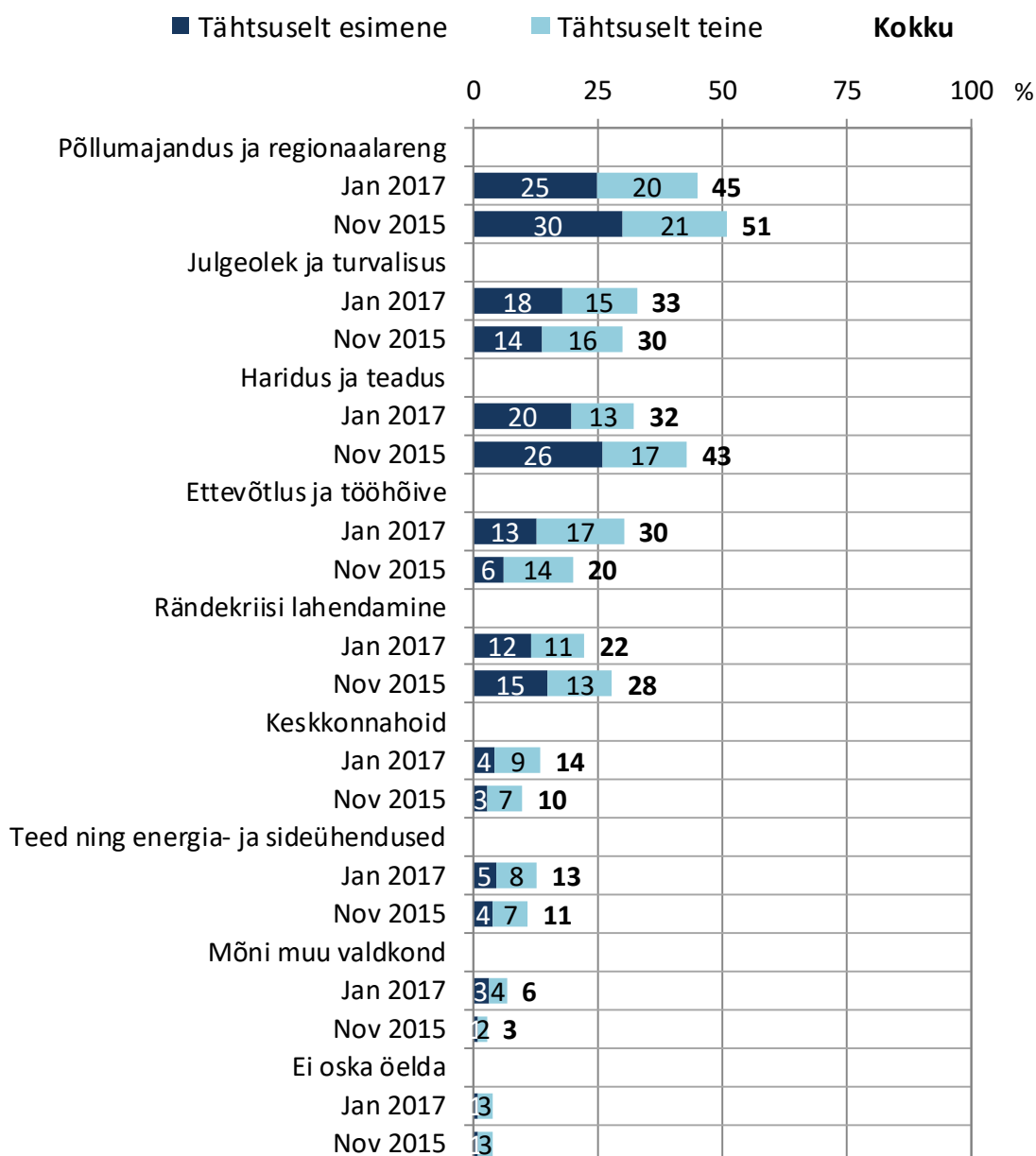
Ka eestlaste ning mitte-eestlaste arvamused sellest, millistesse valdkondadesse tuleks toetusi esmajoones suunata, on küllaltki erinevad. Mitte-eestlased pidasid toetamist vajavaks valdkonnaks selgelt kõige sagedamini põllumajandust ja regionaalarengut (nimetas 50%), kuid eestlased sellega võrdselt ka julgeolekut ja turvalisust (kumbki valdkond 42%). Võrreldes eestlastega tähtsustavad mitte-eestlased sagedamini toetuste suunamist ettevõtlusesse ja tööhõivesse (eestlastest nimetas 26% ja mitte-eestlastest 39%), samas kui eestlased peavad mitte-eestlastega võrreldes sagedamini oluliseks juba mainitud julgeoleku ja turvalisuse valdkonda (eestlastest 42% ja mitte-eestlastest 13%) ning rändekriisi lahendamise (vastavalt 29% ja 9%) rahastamist.

Regioonide võrdluses väärtustavad ettevõtlusesse ja tööhõivesse panustamist kõige sagedamini Kirde-Eesti elanikud (45%).

Haridusrühmade võrdluses nimetasid rändekriisi lahendamist prioriteetsete valdkondade seas keskmisest sagedamini III taseme haridusega inimesed (31%).

Ootuspäraselt pidasid õpilased ning üliõpilased valdkonnaks, millesse EL peaks toetustega panustama, keskmisest sagedamini haridust ja teadust (54%), kuid mõnevõrra üllatuslikult ka julgeolekut ja turvalisust (52%).

Joonis 14. Milliseid valdkondi järgnevatest peaks EL oma eelarvest toetama? (valida 2 tähtsamat) (%), kuni 2 olulisemat, n=kõik vastajad

6. Eesti jaoks prioriteetsed tegevussuunad Euroopa Liidus

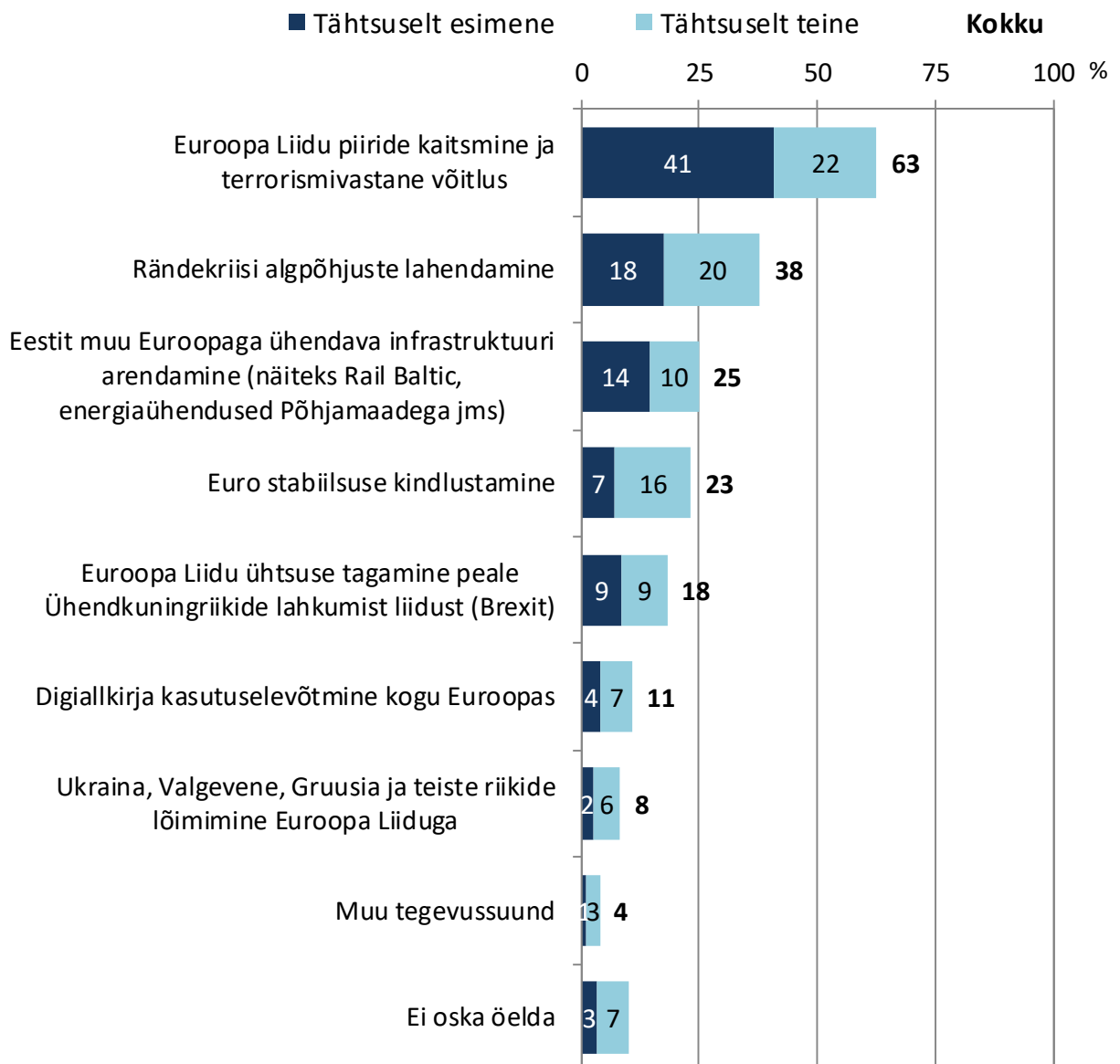
Lisaks paluti vastajail etteantud nimekirjale tuginedes valida kuni kaks olulisemat tegevussuunda, milles tegutsemine Euroopa Liidu tasandil on Eesti jaoks eriti oluline.

Kõige sagedamini peeti prioriteetseks tegevussuunaks **Euroopa Liidu piiride kaitsmist ja terrorismivastast võitlust**: kahe olulisema tegevussuuna seas nimetas seda 63% elanikest, sealjuures 41% pidas seda kõige olulisemaks tegevussuunaks.

Temaatilisel haakub sellega ka valdkond, mida järgmisena sagedamini prioriteetseks peeti: **rändekriisi algpõhjuste lahendamine** (kokku nimetas 38%, kõige olulisemaks pidas 18%).

Suhteliselt paljud nimetasid kahe olulisema tegevussuuna seas ka Eestit muu Euroopaga ühendava infrastruktuuri arendamist (kokku 25%, kõige olulisem 14%), euro stabiilsuse kindlustamist (kokku 23%, kõige olulisem 7%) ning Euroopa Liidu ühtsuse tagamist peale Ühendkuningriikide lahkumist liidust (kokku 18%, kõige olulisem 9%). Harvem peeti Eesti jaoks oluliseks tegevussuunaks EL-i tasandil digiallkirja kasutuselevõtmist kogu Euroopas (kokku 11%, kõige olulisem 4%) ning Ukraina, Valgevene, Gruusia ja teiste riikide lõimimist Euroopa Liiduga (kokku 8%, kõige olulisem 2%). Muud tegevussuundi nimetas 4% küsitletutest (Joonis 15). Muude tegevussuundadena nimetati näiteks Venemaaga suhete normaliseerimist, kaubandussidemete tugevdamist teiste riikidega, ettevõtluse ja põllumajanduse toetamist ning sisserände vähendamist Eestisse.

Joonis 15. Tegevussuunad, milles tegutsemist Euroopa Liidu tasandil peetakse Eesti jaoks eriti oluliseks (% , kuni 2 olulisemat, n=kõik vastajad)

Eelmises küsitluses (2015) oli vastusevariantide loetelu teistsugune – loetelust puudusid tänavu kõige populaarsemaks osutunud variant „EL-i piiride kaitsmine ja terrorismivastane võitlus“ ning „EL-i ühtsuse tagamine peale Ühendkuningriikide lahkumist liidust (Brexit)“, kuid samas sisaldasid nimekirjas „järelevalve pankade üle“ ning „viisavabadus Venemaaga“, mis paigutusid oluliseks peetud tegevussuundade pingereas vastavalt kolmandale ja viiendale kohale. Tulenevalt sedavõrd olulistest muudatustest küsitlusankeedis pole ajaliste võrdluste tegemine antud küsimuse puhul võimalik.

EL-i piiride kaitsmist ja terrorismivastast võitlust toodi Eesti jaoks oluliste tegevussuundade seas kõige sagedamini esile kõikides vanuserühmades. Samas ilmnesid eri vanuses inimeste arvamustes ka mõningad erinevused – digiallkirja kasutuselevõtmist kogu Euroopas nimetasid oluliste eesmärkide seas keskmisest sagedamini alla 30-aastased (21%), keskmisest harvemini aga 60-aastased ja eakamad inimesed (5%).

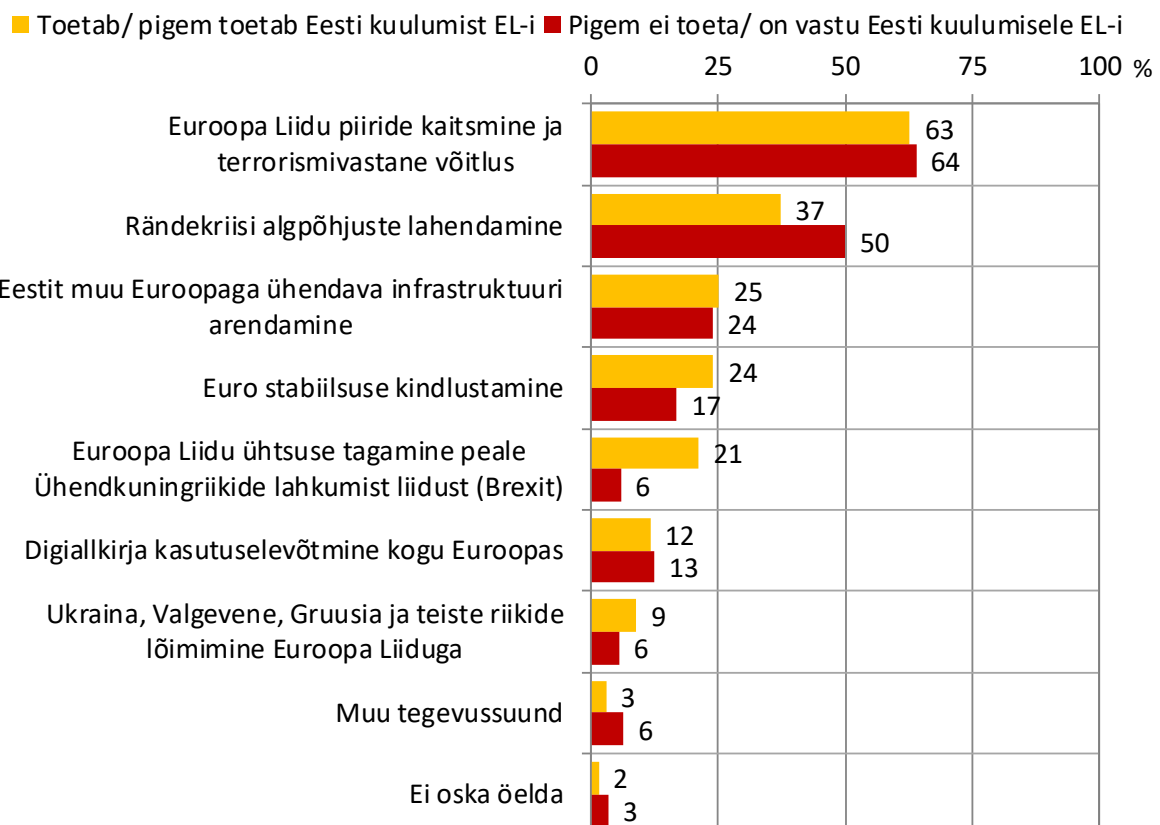
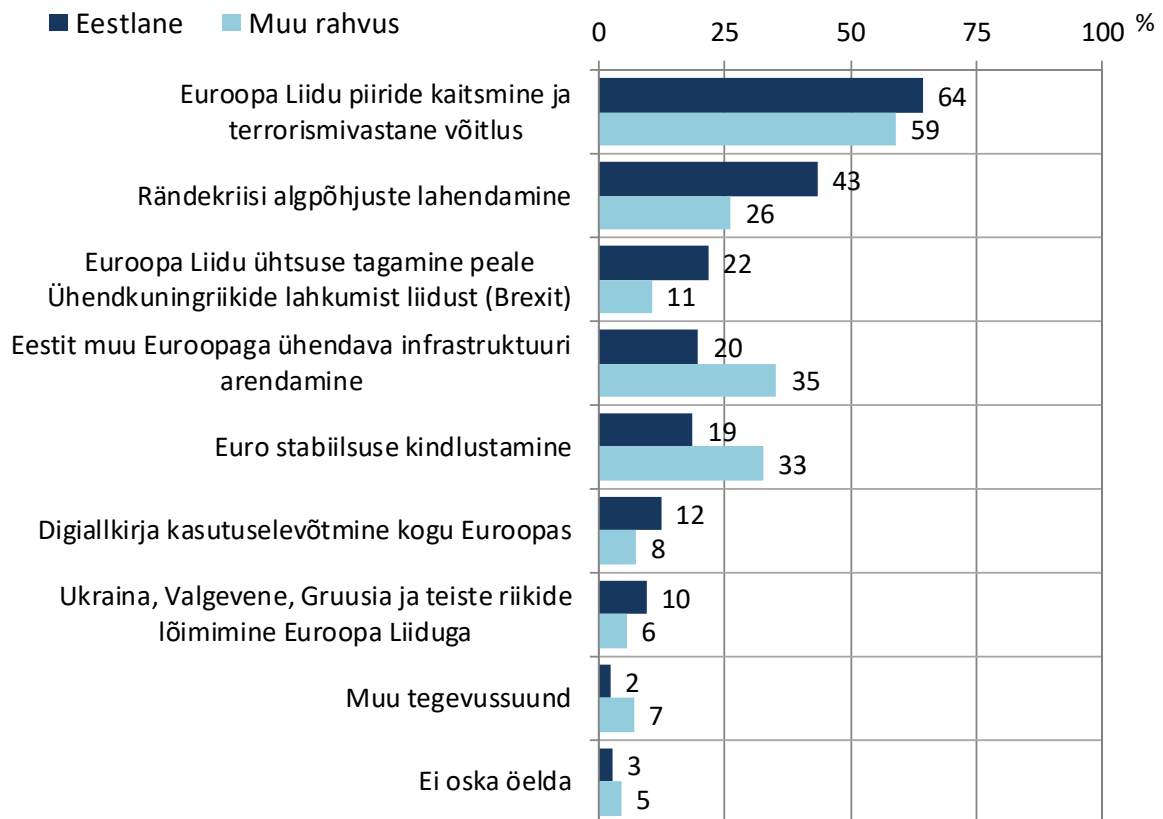
Rahvusrühmade võrdluses on erinevusi veelgi rohkem. Nii eestlased kui muudest rahvustest inimesed nimetas kahe olulisema tegevussuunana küll kõige sagedamini EL-i piiride kaitsmist ja terrorismivastast võitlust (eestlastest 64% ja mitte-eestlastest 59%), kuid järgmiseks olulisemaks tegevussuunaks oli eestlaste jaoks rändekriisi algpõhjuste lahendamine (eestlastest 43% ja mitte-eestlastest 26%), mitte-eestlaste jaoks aga Eestit muu Euroopaga ühendava infrastruktuuri arendamine (35%) ning euro stabiilsuse kindlustamine (33%). Eestlased tähtsustasid nimetatud tegevussuundi mitte-eestlastega võrreldes vähem: kahe olulisema tegevussuuna seas nimetas neid vastavalt 20% ja 19% eestlastest (Joonis 16).

Eestit muu Euroopaga ühendava infrastruktuuri arendamist mainisid kahe olulisema tegevussuuna seas keskmisest sagedamini kõrgharidusega inimesed (32%).

EL-i ühtsuse tagamist peale Brexitit pidasid oluliseks tegevussuunaks keskmisest sagedamini üle 800-eurose sissetulekuga (leibkonnaliikme kohta) inimesed (30%), tähtsustades samas keskmisest harvemini euro stabiilsuse kindlustamist (11%).

Arvamused Eesti jaoks olulistest tegevussuundadest sõltuvad ka sellest, kuidas on inimene häälestatud Eesti kuulumise suhtes Euroopa Liitu. Nii Euroopa Liitu kuulumise pooldajad kui kriitikud pidasid võrdselt sageli oluliseks, et Eesti tegevussuundade hulka kuuluks EL-i piiride kaitsmine ja terrorismivastane võitlus: EL-i kuulumise pooldajatest nimetas seda eesmärki 63%, vastastest 64%. Samas nimetasid Euroopa Liidu suhtes kriitiliselt meelestatud inimestest pooled oluliste eesmärkide seas rändekriisi algpõhjuste lahendamist, Euroopa Liitu pooldavad inimesed tähtsustasid seda tegevussuunda aga vähem (37%). Seevastu tähtsustavad Euroopa Liidu pooldajad kriitikutega võrreldes enam EL-i ühtsuse tagamist peale Brexitit – EL-i toetajatest nimetas seda oluliste eesmärkide seas 21%, mitte-toetajatest 6% (Joonis 16).

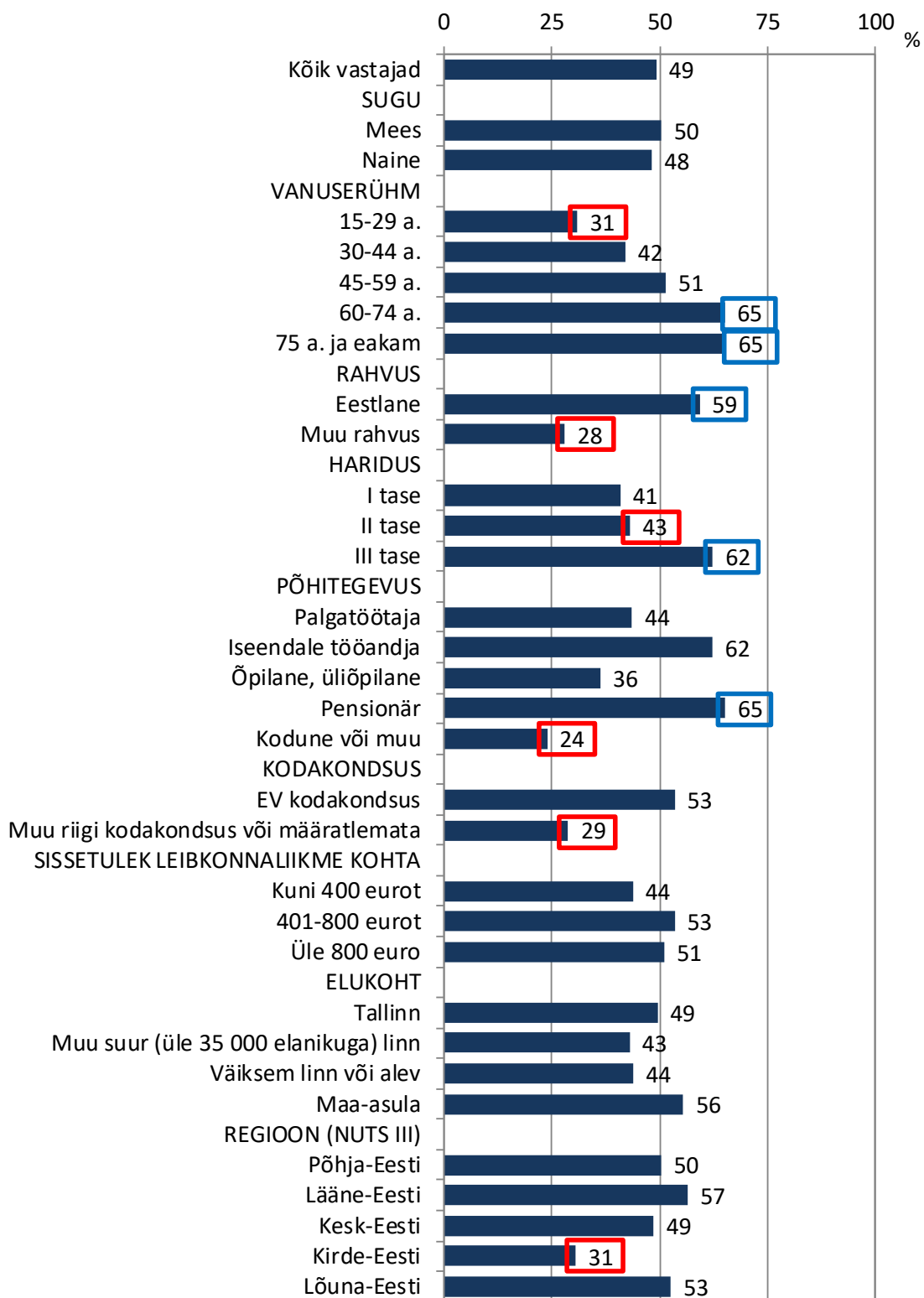
Joonis 16. Tegevussuunad, milles tegutsemist Euroopa Liidu tasandil peetakse Eesti jaoks eriti oluliseks. Võrdlused lähtuvalt vastaja rahvusest ja hoiakutest Eesti kuulumise suhtes EL-i (%) , 2 olulisemat kokku, n=kõik vastajad)

7. Teadlikkus Eesti eesistumisest Euroopa Liidus

Lõpetuseks küsiti vastajailt, kas nad teavad, mis aastal on Eesti Euroopa Liidu eesistujaks. Vastusevariante ei esitatud. Tulemused on toodud [joonisel 17](#).

Joonis 17. Teadlikkus sellest, et Eesti on EL-i eesistujaks 2017. aastal. Alamrühmade võrdlus (teadlike vastajate %, n=kõik vastajad)

Eesti on Euroopa Liidu eesistujaks 2017. aasta II poolaastal. 2015. aasta lõpul, mil viidi läbi eelmine küsitlus, oli teada, et Eestist saab EL-i eesistuja 2018. aastal, ning sellest oli toona teadlik 14% elanikest. 2016. aastal loovutas Suurbritannia peale Euroopa Liidust välja astumise referendumi oma presidentuuri ning Eesti eesistumise aeg nihkus pool aastat ettepoole. **Sellest, et Eesti on Euroopa Liidu eesistujaks algaval, 2017. aastal, on teadlik 49% elanikest**, seega on teadlikkus Eesti eesistumise perioodi osas võrreldes 2015. aastaga märgatavalt kasvanud. Küsitletutest 11% nimetas mõne muu aastaarvu (valdavalt nimetati aastat 2018) ning 40% ei osanud vastust anda.

Keskmisest sagedamini olid Eesti eesistumisega EL-is kursis 60-aastased ja eakamad (teab 65%), pensionärid (65%), eestlased (59%) ning III taseme haridusega (62%) inimesed. Keskmisest harvemini olid Eesti eesistumise ajastusest teadlikud 15-29-aastased (31%), mitte-eestlased (28%), ilma Eesti kodakondsuseta (29%), I või II taseme haridusega (43%), kodused või töötud (24%) inimesed ning Kirde-Eesti elanikud (31%).

KOKKUVÕTE

Riigikantselei tellimusel viis Turu-uuringute AS 2017. aasta jaanuaris läbi elanikkonnaküsitluse eesmärgiga kaardistada elanike seisukohti erinevatel Euroopa Liiduga seotud teemadel. Kokku küsitleti telefoni teel 502 inimest vanuses 15 ja üle selle. Valitud teemade puhul on aruandes esitatud ajalised võrdlused ka varasemate Riigikantselei poolt tellitud uuringutega (läbiviijateks EMOR, Faktum&Ariko ning Turu-uuringute AS).

Eesti kuulumist Euroopa Liitu toetab 2017. aasta jaanuaris 77%±4% vähemalt 15-aastastest Eesti elanikest. Viimase kümne aasta madalaimal tasemel oli elanike toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu eurole üleminekule järgnevatel aastatel (2011-2012), mil Eesti kuulumist EL-i toetas 73-74% elanikkonnast. Seejärel toetust tõusis, saavutades tipptaseme 2014. aastal, mil Eesti kuulumist EL-i toetas 84% elanikest. Tõenäoliselt peamiselt rändekriisiga seotud probleemide mõjul toetus EL-i kuulumisele 2015. aastal langes, kahanedes 78 protsendini, ning pole ka tänava oluliselt muutunud. Samas näitab ajaline võrdlus, et kui seoses rändekriisiga vastuseis Eesti kuulumisele EL-i kasvas (2014. aastal väljendas vastuseisu 12% ning 2015. aastal 19% elanikest), siis tänava on Euroopa Liitu kuulumist mittetoetavate inimeste osatähtsus langenud rändekriisi-eelsele tasemele (EL-i kuulumisele on vastu 14%).

Toetus euro kasutamisele Eestis on praktiliselt sama kõrge kui toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu – euro kasutamist pooldab 80%±4% elanikest. Samal tasemel oli toetus euro kasutamisele ka kahes eelnevas uuringus (2014. ja 2015. aastal 78%), kuid pikemas ajalises võrdluses on toetus euro kasutamisele Eestis alates 2009. aastast enam-vähem stabiilselt kasvanud. Vastu on euro kasutamisele 2017. aasta jaanuarikuus 15%±3% elanikest, mis on vaatlusaluse perioodi (2005-2017) madalaim tulemus.

Toetus Eesti kuulumisele Euroopa Liitu ning euro kasutamisele Eestis on keskmisest kõrgem eesti rahvusest, III taseme hariduse või kõrgema sissetulekuga inimeste ning suuremate linnade (v.a Tallinna) elanike seas. Keskmisest madalam on toetus EL-ile ning euro kasutamisele mitte-eestlaste, ilma Eesti kodakondsuseta või madalama sissetulekuga inimeste seas.

Elanikest 5% hindab oma informeeritust Eesti eesmärkidest ja huvidest EL-is heaks, 42% on selle teemaga pigem kursis, 35% pigem ei ole kursis ning 14% pole üldse kursis. Eesti tegevust Euroopa Liidus peab edukaks 56% ning ebaedukaks 30% elanikest. Võrreldes 2015. aastaga on elanike hinnangud oma informeeritusele langenud (toona pidas end Eesti eesmärkide ning huvidega hästi/pigem kursis olevaks 57%, tänava 47%), kuid hinnangud Eesti tegevuse edukusele kasvanud (toona – rändekriisi alguse järel – pidas Eesti tegevust EL-is edukaks 52%, ebaedukaks aga 40% elanikest).

Valdkonnaks, mida EL peaks oma eelarvest toetama, pidasid elanikud kõige sagedamini põllumajandust ja regionaalarengut (kahe olulisema seas nimetas 45%). Suhteliselt sageli nimetati kahe olulisema toetamist vajava valdkonna seas ka julgeolekut ja turvalisust (33%), haridust ja teadust (32%) ning ettevõtlust ja tööhõivet (30%).

Põllumajandus ja regionaalareng (mida toona nimetas kahe olulisema valdkonna seas 51%, tänavu 45%), haridus ja teadus (43%→32%) ja rändekriisi lahendamine (28%→22%) on toetamist vajavate valdkondade seas võrreldes 2015. aastaga elanike silmis mõnevõrra tähtsust minetanud, kuid varasemast sagedamini peetakse oluliseks ettevõtluse ja tööhõive (20%→30%) ning keskkonnanahoiu toetamist (10%→14%)

Tegevussuundadeks, milles tegutsemine Euroopa Liidu tasandil on Eesti jaoks eriti oluline, peeti kõige sagedamini Euroopa Liidu piiride kaitsmist ja terrorismivastast võitlust (kahe olulisema tegevussuuna seas nimetas 63% elanikest, sealjuures kõige olulisemaks pidas 41%) ning rändekriisi algpõhjuste lahendamist (kahe olulisema seas nimetas 38%, kõige olulisemaks pidas 18%). Euroopa Liidu suhtes kriitiliselt meelestatud inimesed peavad keskmisest sagedamini oluliseks rändekriisi algpõhjuste lahendamist, kuid Euroopa Liidu pooldajad EL-i ühtsuse tagamist peale Brexitit.

Eesti on Euroopa Liidu eesistujaks 2017. aasta II poolaastal. 2015. aasta lõpul, mil viidi läbi eelmine küsitlus, oli teada, et Eestist saab EL-i eesistuja 2018. aastal, ning sellest oli toona teadlik 14% elanikest. 2016. aastal loovutas Suurbritannia peale Euroopa Liidust välja astumise referendumit oma presidentuuri ning Eesti eesistumise aeg nihkus pool aastat ettepoole. Sellest, et Eesti on Euroopa Liidu eesistujaks algaval, 2017. aastal, on teadlik 49% elanikest, seega on teadlikkus Eesti eesistumise perioodi osas võrreldes 2015. aastaga märgatavalt kasvanud.

Lisa 1. Eestikeelne küsitlusankeet

Euroopa Liidu teemaline telefoniküsitlus

Tere, minu nimi on ja ma helistan Teile Turu-uuringute aktsiaseltsist. Oleme läbi viimas küsitlust elanikkonna seas Euroopa Liitu puudutavates ja mõnedes muudes aktuaalsetes küsimustes. Küsitluse tellijaks on Riigikantselei, tulemused avalikustatakse meedias veebruarikuus.

Olete sattunud vastajaks juhuvalikuga ja Teie vastused jäävad anonüümseks. Küsimustele vastamine võtab aega umbes 5 minutit. Kas olete nõus selles küsitluses osalema?

T1. Vastaja sugu (MÄRKIDA KÜSIMATA)

1. Mees
2. Naine

T2. Kõigepealt mõned küsimused Teie kohta. Palun öelge oma vanus (täisaastates). _____

T3. Millises maakonnas Te elate? Juhul, kui elate Harjumaa, siis kas Tallinnas? _____

1	Tallinn
2	Harjumaa
3	Hiiumaa
4	Ida-Virumaa
5	Jõgevamaa
6	Järvamaa
7	Läänemaa
8	Lääne-Virumaa
9	Põlvamaa
10	Pärnumaa
11	Raplamaa
12	Saaremaa
13	Tartumaa
14	Valgamaa
15	Viljandimaa
16	Võrumaa

T4. Millises linnas või asulas Te elate?

- 1 Tallinnas
- 2 Tartus
- 3 Pärnus
- 4 Narvas
- 5 Kohtla-Järvel
- 6 Muus linnas
- 7 Maa-asulas

T5. Mis on Teie rahvus?

- 1 Eestlane
- 2 Venelane
- 3 Muu

1. Kuivõrd Te toetate Eesti kuulumist Euroopa Liitu, kas ...?

1. Toetate
2. Pigem toetate
3. Pigem ei toeta
4. Olete vastu
5. EI OSKA ÖELDA

2. Kuivõrd toetate seda, et Eestis on kasutusel euro, kas ...?

1. Toetate
2. Pigem toetate
3. Pigem ei toeta
4. Olete vastu
5. *EI OSKA ÕELDA*

3. Kuivõrd edukaks Te hindate Eesti tegevust Euroopa Liidus? Kas see on ...?

1. Väga edukas
2. Pigem edukas
3. Pigem ebaedukas
4. Väga ebaedukaks
5. *EI OSKA ÕELDA*

4. Kuivõrd Te olete kursis, millised on Eesti eesmärgid ja huvid Euroopa Liidus? Kas ...?

1. Olete sellega hästi kursis
2. Olete sellega pigem kursis
3. Pigem ei ole sellega kursis
4. Ei ole sellega üldse kursis
5. *EI TUNNE SELLE TEEMA VASTU HUVI*
6. *EI OSKA ÕELDA*

5. Järgnevalt loetlen Teile ette erinevaid valdkondi, valige palun neist välja kaks tähtsamat, mida peaks EL oma eelarvest toetama. Võite seda nimekirja ka omalt poolt täiendada. NIMEKIRJA ROTEERIDA!

- 1) Haridus ja teadus
- 2) Põllumajandus ja regionaalareng
- 3) Teed ning energia- ja sideühendused
- 4) Keskkonnahoid
- 5) Ettevõtlus ja tööhõive
- 6) Julgeolek ja turvalisus
- 7) Rändekriisi lahendamine
- 8) Mõni muu valdkond, palun täpsustage: _____

1. Kõige tähtsam _____
2. Tähtsuselt teine _____
3. *EI OSKA ÕELDA*

6. Järgnevalt loetlen Teile ette erinevaid tegevussuundi, valige palun taas välja kaks peamist, millistes on Teie arvates Euroopa Liidu tasandil tegutsemine Eestile eriti oluline. Võite seda nimekirja taas ka omalt poolt täiendada. NIMEKIRJA ROTEERIDA!

1. Digiallkirja kasutuselevõtmine kogu Euroopas
2. Eestit muu Euroopaga ühendava infrastruktuuri arendamine (näiteks Rail Baltic, energiaühendused Põhjamaadega jms).
3. Euro stabiilsuse kindlustamine
4. Euroopa Liidu piiride kaitsmine ja terrorismivastane võitlus
5. Euroopa Liidu ühtsuse tagamine peale Ühendkuningriikide lahkumist liidust (Brexit)
6. Ukraina, Valgevene, Gruusia ja teiste riikide lõimimine Euroopa Liiduga.
7. Rändekriisi algpõhjuste lahendamine
8. Muu tegevussuund, palun täpsustage

1. Kõige tähtsam _____
2. Tähtsuselt teine _____
3. *EI OSKA ÕELDA*

7. Kas teate mis aastal on Eesti Euroopa Liidu eesistujaks?

99. *EI TEA/ EI OSKA ÕELDA*

Lõpetuseks veel mõned andmed Teie kohta.

T6. Milline on Teie haridustase?

1. Algharidus, põhiharidus, kutseharidus alg- või põhihariduse baasil
2. Keskkharidus, kesk-eriharidus põhihariduse baasil või kutseharidus keskkhariduse baasil
3. Kõrgharidus või kesk-eriharidus keskkhariduse baasil

T7. Kas Teil on Eesti Vabariigi kodakondsus?

1. Jah
2. Ei
3. *KEELDUS VASTAMAST*

T8. Mis on Teie praegune põhitegevus?

1. Palgatöötaja
2. Iseendale tööandja (talunik, vabakutseline, ettevõtja, FIE)
3. Õpilane, üliõpilane
4. Kodune (lapsepuhkusel, mittetöötav, töötu)
5. Pensionär, sh töövõimetuspensionär
6. Muu, palun täpsustage _____

T9. Kui suur on Teie pere keskmine sissetulek ühe pereliikme kohta kuus? Liitke kõikide pereliikmete netotulud ja jagage pereliikmete arvuga.

1. Alla 200 euro
2. 201-400 eurot
3. 401-600 eurot
4. 601-800 eurot
5. 801-1000 eurot
6. Üle 1000 euro
7. *EI OSKA ÕELDA/ KEELDUS VASTAMAST*

Tänan Teid väga, et leidsite aega selles küsitluses osaleda!